

Інна КРАВЦОВА,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри змісту і методики
початкового навчання, завідувач відділу перепідготовки
і підвищення кваліфікації кадрів педагогічних працівників;
Тетяна МЕЩЕРЯКОВА,
методист КЗ "Інноваційно-методичний центр"

Плекаймо творчу особистість у співпраці

УДК 159.9.072:37.026.9(07)

В умовах перехідного періоду до компетентнісної освіти виокремилися такі тенденції у підготовці вчительських кадрів: саморозвиток та самоосвіта вчителя; перманентна освіта (в системі навчальних курсів учитель з часом опановує новітні підходи до освітньої діяльності); критична діагностика вчителем власних знань та їх подальше поглиблення; підготовка вчителя-дослідника, який здійснює дослідження під час своєї педагогічної діяльності, разом з учнями вдосконалює її [4, с. 46].

У цих тенденціях очевидна роль особистості вчителя, його професіоналізму. Саме вчитель, його особистість і професіоналізм стають найважливішими чинниками змін в освіті.

Аналіз досвіду західних країн, що вже належить історії, засвідчує, що традиційне уявлення про багатофункціональність роботи вчителя подекуди змінюється на користь пріоритетності якості виконання навчальної функції. Це є звуження діяльності вчителя і від нього застерігають дослідники процесу впровадження компетентності освіти. Але є і позитивні моменти у цьому процесі. Набули поширення моделі суб'єктного навчання, відродження деонтології (педагогічної етики), формування аксіологічних (ціннісних) засад підготовки вчителів тощо. Водночас з'явився спрощений погляд на ідеологію хаосу як ідею позитивних змін в освіті. Від цієї ідеї застерігає польський вчений, професор Т.Лєвовицький: "Таке перенесення концепції здається досить ризикованим, тим більше, що

освіта є сферою життя, в якій хаос може завдати незліченних збитків... Не піддаваймося ж фальшивій вірі в те, що з хаосу народжується краща освіта" [2, с. 55].

Метою пропонованої статті є представити напрацьований позитивний досвід у підготовці вчителів початкових класів завдяки тісній співпраці управління освіти і науки виконкому Криворізької міської ради, комунального закладу "Інноваційно-методичний центр", відділу перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів педагогічних працівників КПІ ДВНЗ "Криворізький національний університет" (ВППККПП) та кафедри змісту і методики початкового навчання (ЗМПН) Криворізького педагогічного інституту.

У місті Кривому Розі працюють 1028 вчителів початкових класів. Із них вищу освіту мають 962 вчителі. З них близько 90 % вчителів – випускники Криворізького педагогічного інституту. Вищу кваліфікаційну категорію мають – 536 учителів, 60 % з яких здобули педагогічні звання "вчитель-методист", "старший учитель", "Відмінник освіти України". Першу кваліфікаційну категорію мають – 207 учителів початкових класів, другу кваліфікаційну категорію – 91, кваліфікаційну категорію "спеціаліст" – 128.

До каталогу "Інноваційний досвід освітян Дніпропетровщини – 2014" занесено досвід 15 талановитих учителів початкових класів нашого міста.

Випускники КПІ є серед переможців обласного туру конкурсу "Учитель року" у номінації "Початкова школа":

Васянович Г.М. – 2000 рік; Пашковська Л.М. – 2004 рік; Петрушина Л.І. – 2006 рік, увійшла до дванадцяти найкращих учителів початкових класів України; Хотіленко О.В. – 2008 рік. Також наші випускники – призери обласного туру конкурсу педмайстерності: Холод І.В. – 2002 рік; Сімон В.П. – 2011 рік; Королюк Т.М. – 2014 рік.

Їх знають і поважають педагоги міста, учні та їхні батьки. Вони і сьогодні становлять потужний арсенал високого рівня професійної компетентності та педагогічної творчості. Знаменна подія для усієї початкової ланки освіти нашого міста відбулася у 2012 році – нашій колезі, Васянович Галині Миколаївні, присвоєно звання "Заслужений учитель України".

Учителі початкових класів активно використовують ІКТ на уроках. Члени міської творчої групи (вчителі початкових класів КЗШ № 12, 26, 102, 109, 125, 130, КПП, КСШ №70, 118) узагальнили досвід роботи з цього питання у методичному пораднику "Впровадження ІКТ в навчально-виховний процес початкової школи". Вчителі початкових класів беруть активну участь у міському конкурсі на кращі цифрові освітні ресурси; призерами стали: 2012 рік – Кресак Н.М., учитель КСШ № 118 Саксаганського району (II місце); 2013 рік – Халаїм О.В., учитель Криворізької Тернівської гімназії (III місце); 2014 рік – Полтавець Н.О., учитель КЗШ № 109 Довгинцівського району, та Буйневич О.В., учитель Криворізької Тернівської гімназії (III місце).

Прикладом успішної реалізації вимог Державного стандарту початкової загальної освіти з використанням новітніх технологій є досвід власного творчого потенціалу, набутий Королюк Тетяною Миколаївною, учителем початкових класів КСШ № 70 Саксаганського району. Вона стала призером (III місце) обласного туру конкурсу педагогічної майстерності "Учитель року – 2014" у номінації "Початкові класи".

Учителі початкових класів нашого міста працюють у тісній співдружності з вихователями дошкільних навчальних закладів, реалізуючи на практиці завдання компетентнісного підходу, які ґрунтуються на принципі наступності у Державному стандарті початкової загальної освіти та Базовому компоненті дошкільної освіти [1]. Так, у 2014–2015 н.р. під безпосереднім керівництвом працівників КЗ "Інноваційно-методичний центр" та викладачів КПП був проведений міський семінар-практикум "Організація занять з дітьми старшого дошкільного віку в групах підготовки до школи на базі загальноосвітніх навчальних закладів". Свій досвід роботи презентували вчителі Криворізької педагогічної гімназії, Криворізької Тернівської гімназії, КЗШ № 68, № 130, 8, КСШ № 20. Ці заклади запропонували власні орієнтири змістового наповнення освітньої роботи з дітьми дошкільного віку з опорою на ігрову діяльність – незамінний засіб розвитку дітей, що дозволяє спрогнозувати та упередити виникнення багатьох проблем у період адаптації дітей до шкільного життя, зробити початок шкільного життя радісним, подолати невпевненість, притаманну багатьом дітям і батькам.

Інноваційна складова початкового навчання вагома. Вона включає в себе активне використання нових технологій навчання. Це, передусім, ІКТ – шанс поліпшити рівень освіти школярів, вдосконалити всю систему сучасної початкової освіти. Сьогодні школа потребує вчителя з сучасними поглядами й уміннями, кваліфікованого, творчого, який здатен ефективно і доцільно застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у своїй професійній діяльності, володіє новітніми методиками використання електронних освітніх ресурсів. У цьому напрямку велику допомогу надають вчителям викладачі кафедри ЗМПН, які залучені до роботи на курсах підвищення кваліфікації: завідувач відділу перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів працівників КПП ДВНЗ "КНУ" доцент Кравцова І.А. та завідувач кафедри ЗМПН доцент Павлик О.А.

У квітні 2015 року на базі КЗШ № 52 Жовтневого району було проведено міський семінар-практикум "Впровадження Інтернет-, веб- та медіаосвітніх технологій у навчально-виховний процес як засіб підвищення якості освіти в початковій школі". У семінарі брала участь Макарєнко І.Є., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки КПП ДВНЗ "КНУ".

Заслугує на увагу і підготовка вчителя-дослідника, який здійснює дослідження у процесі своєї педагогічної діяльності (про цю тенденцію перехідного періоду ми писали на початку статті). У нашому місті виокремилися такі напрями цієї роботи:

- дослідницькі практикуми за результатами апробації та моніторингових досліджень якості підручників для молодших школярів;

- майстер-класи для слухачів курсів підвищення кваліфікації на базі ВППККПП Криворізького педагогічного інституту, які забезпечують персоналізацію методичного впливу на вчителя;

- семінари-практикуми, які дають можливість дієво реагувати на зміну акцентів у викладанні навчальних предметів відповідно до вимог нових програм, використовуючи моніторинг їх ефективності;

- засідання методичних об'єднань вчителів початкових класів інтенсивної педагогічної корекції, на яких розглядаються питання специфіки структури та змістового наповнення освітніх галузей Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими потребами.

Академік О.Я.Савченко зазначає, що диференційований підхід до визначення змісту освіти має бути обов'язковим принципом функціонування початкової школи [5]. Питання внутрішньої диференціації були розглянуті на міському семінарі-практикумі для вчителів початкових класів на базі КЗШ № 69 Держинського району з теми "Диференційоване навчання – ефективний засіб здійснення індивідуального підходу до організації навчальної діяльності молодшого школяра". У рамках семінару був проведений майстер-клас за участю кандидата педагогічних наук Логачевської С.П., відомої в Україні дослідниці проблеми внутрішньої диференціації в початковій школі. У роботі семінару взяли участь головний редактор

журналу "Початкова школа" Лук'янець А.М., директор КЗ "Інноваційно-методичний центр" Ратєєва С.В., методист КЗ "Інноваційно-методичного центру" Мещерякова Т.В., викладачі кафедри ЗМПН Криворізького педінституту Кравцова І.А., Павлик О.А., Кисільова-Біла В.П.

Варто окремо спинитися на роботі з обдарованими молодшими школярами, яка у м.Кривому Розі реалізується через програму "Обдарована дитина – майбутнє Криворіжжя на 2015–2020 роки" [3]. Учні початкової школи – активні учасники інтелектуальних змагань (конкурсів, олімпіад), які у нашому місті мають тенденцію до щорічного оновлення.

Результати роботи з обдарованими учнями нас радують.

- Айгарс Дарина, учениця 3 класу КСШ №107 Саксаганського району, посіла III місце серед однокласників на XV Міжнародному конкурсі ім. Петра Яцика з української мови і була запрошена Лігою українських меценатів на урочисте закриття Конкурсу та нагородження переможців, яке відбулося у Києві 26 травня 2015 року в Національному театрі ім. Івана Франка .

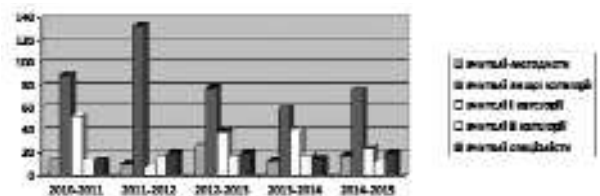
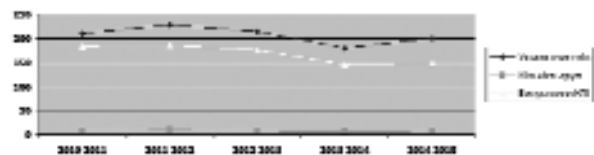
- З метою формування інтересу молодших школярів до словесної творчості з 2007 року в місті проводиться конкурс дитячої літературної творчості "Первоцвіт". У 2015 році в районному турі конкурсу брали участь 150 учнів 2–4 класів, у міському – 41 конкурсант. Автори 5 робіт визнані переможцями (КПГ, КЗШ № 26, 31, 33, 114) , а 13 – призерами конкурсу (КГ № 127, КНТМЛ № 81, КЗШ № 61, 62, 65, 69, 85, 93, 101, 104, 108, 118, 122). Цього ж року започатковано нові номінації "Діти за мир, за єдину Україну"(поезія) та "Лист-підтримка захиснику вітчизни"(проза), в яких учні продемонстрували свої патріотичні почуття до рідної України. За результатами конкурсу "Первоцвіт" надрукована збірка учасників міського туру конкурсу "Первоцвіт-2015", яка ілюстрована юними художниками.

- Визначити компетентнісний потенціал випускників початкової школи допомагають міські предметні олімпіади , які проводяться щороку і стають у майбутньому поштовхом до участі та нових перемог на Всеукраїнських предметних олімпіадах. У шкільному турі брали участь 3500 учнів загальноосвітніх навчальних закладів міста, у районному – 450 учнів, у міському – 148 учнів, 4 з яких визнано переможцями і 20 – призерами олімпіад. За рейтингом результативності олімпіад у 2014/2015 навчальному році I місце посіли учні 4-х класів Жовтневого, II місце – Саксаганського, III місце – Центрально-Міського районів. Найрезультативніший район – Жовтневий, учні шкіл Жовтневого району (КЗШ №№ 32, 93, 121, КСШ № 71) стали переможцями в усіх чотирьох номінаціях, всього вибороли 11 призових місць з 24.

Успіх у становленні творчої особистості вчителя початкових класів ми вбачаємо в спільній творчій співпраці, яка склалася між усіма ділянками системи освіти у нашому місті. Адже для того, щоб забезпечити безперервність освітнього процесу, досягти високої якості освіти, важливо створити сприятливі умови для переходу дітей від однієї освітньої ланки до іншої. З цією метою у місті було налагоджено дійову взаємодію загальноосвітніх та дошкільних

навчальних закладів з кафедрою дошкільної освіти (завідувач кафедри Ковшар О.В.) та кафедрою ЗМПН (завідувач кафедри Павлик О.А.) КПІ ДВНЗ "КНУ". По завершенні роботи над міським проєктом "Партнерська взаємодія дошкільної та початкової ланок освіти", за активної участі методистів КЗ "Інноваційно-методичний центр", викладачів КПІ кандидата педагогічних наук Ковшар О.В., Бадиші М.В., асистента Суягиної К.Є було проведено колоквиум з метою обговорення та усунення проблем наступності розвитку і навчання дітей зазначених вікових категорій в умовах переходу на новий зміст і структуру дошкільної та початкової освіти, пропаганди передового педагогічного досвіду щодо партнерської взаємодії зазначених ланок освіти, матеріали якого були надруковані у збірці наукових праць спільно з викладачами КПІ ДВНЗ "КНУ".

Не менш важливою ланкою такої роботи є підвищення кваліфікації вчителів під час курсової перепідготовки. Відділом перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів педагогічних працівників та кафедрою змісту і методики початкового навчання КПІ ДВНЗ "КНУ" забезпечено підвищення кваліфікації педагогічних працівників м. Кривого Рогу з початкової освіти. Так, протягом 2010–2015 рр. курси підвищення кваліфікації пройшли 1034 особи (44 групи) вчителів початкових класів, із них 845 осіб – випускники КПІ, серед яких: вчителі-методисти – 81 особа; вчителі вищої категорії – 438 осіб; вчителі I категорії – 163 особи; вчителі II категорії – 76 осіб; вчителі "спеціалісти" – 87 осіб (див. рис. 1, 2).

До сприяння становленню творчої особистості вчителя початкових класів ми залуцаємо і майбутніх учителів – студентів психолого-педагогічного факультету. Так, новою формою спільної педагогічної співпраці стала волонтерська діяльність студентів у підготовці і проведенні ігрових занять та театралізованих розваг на території дошкільних навчальних закладів для старших дошкільників – майбутніх першокласників з метою формування емоційно-вольової готовності дітей до шкільного життя.

Таким чином, безпосередня практична спрямованість викладачів КПІ, відділу перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів педагогічних працівників на формування творчої особистості вчителя початкових класів

в поєднанні з системою роботи КЗ "Інноваційно-методичний центр" щодо підвищення якості педагогічної діяльності вчителів є запорукою успіху у становленні творчої особистості вчителя початкових класів в умовах перехідного періоду до компетентнісної освіти.

Л і т е р а т у р а

1. *Державний стандарт початкової загальної освіти*. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 № 462.
2. *Лєволицький Т.* Професійна підготовка і праця вчителів: пер.з пол. А. Івашко/Т. Лєволицький. – К. : – Маріуполь : Рената, 2011. – 119 с.
3. *Програма "Обдарована дитина – майбутнє Криворіжжя на 2015–2020 роки"*, затверджена колегією управління освіти і науки виконкому Криворізької міської ради, квітень 2015 року.
4. *Савченко О. Я.* Професійна підготовка вчителя: погляд польського вченого / О. Я. Савченко // Рідна школа. – 2011. – № 11. – С. 45–47.
5. *Савченко О. Я.* Розвиток змісту початкової освіти в умовах Державного суверенітету України: методологічний, законодавчий, дидактичний аспекти / О. Я. Савченко // Рідна школа. – 2011. – № 11. – С. 45–47.
6. *Типове положення про атестацію педагогічних працівників*, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 6 жовтня 2010 року № 930, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 грудня 2010 року за № 1255/18550, зі змінами, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20 грудня 2011 року № 1473, який зареєстровано у міністерстві юстиції України 10 січня 2012 року за № 14/20327 та Зміни до Типового положення про атестацію педагогічних працівників, затверджені наказом МОН від 08.08. 2013 № 1135.